

Purmer Industievrij

Wijkraad Breed Edam

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland
Postbus 3007
2001 DA Haarlem

Correspondentieadres:
Stichting Behoud Waterland
Overlekerouw 3
1151 CX Broek in Waterland

Broek in Waterland, 31 juli 2023

**Betreft: uw zaaknummer 2047257 - zienswijze ontwerp tweede herziening
Omgevingsverordening Noord-Holland 2022 / verzoek wijziging BPL**

Geacht College van Gedeputeerde Staten,

Wij, de Stichting Behoud Waterland (SBW), hebben kennisgenomen van bovengenoemd ontwerp. Wij sturen vandaag onze opmerkingen ten aanzien daarvan. In aanvulling daarop verzoeken wij het landelijk gebied van droogmakerij De Purmer als Bijzonder Provinciaal Landschap Waterland te begrenzen. Dit verzoek wordt ingediend mede namens de volgende partijen: Natuur en Milieu Federatie Noord-Holland, Boerderijstichting Noord-Holland, Erfgoedvereniging Bond Heemschut, Vereniging Oud Edam, werkgroep Purmer Industievrij, IVN – afdeling Waterland en Wijkraad Breed Edam.

Ligging in beschermd gebied

De Purmer is één van de drie grote droogmakerijen in Noord-Holland Zuid, die samen met de omliggende veenpolders en kleinere droogmakerijen een oer-Hollands landschap vormen. Het landschap rond deze droogmakerij is planologisch beschermd als Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL). Met uitzondering van het Purmerbos, heeft het agrarische deel van de Purmer echter geen extra beschermd status ondanks de bestempeling als Metropolitane Landschap in de provinciale Omgevingsvisie NH2050¹. Vanwege het ontbreken van deze bescherming worden grootschalige bouwplannen voor het landelijk deel van de Purmer ontwikkeld. Realisatie daarvan zou funest zijn. De Purmer heeft immers vergelijkbare kwaliteiten als de omringende BPL'n. Er is daarom geen enkel argument het landelijk deel van de Purmer niet op zeer korte termijn dezelfde BPL-status te geven.

Kwaliteiten van de Purmer

- De Purmer was vroeger een binnenmeer. Het had een open verbinding met de Zuiderzee. Om golfafslag vanuit de Zuiderzee te voorkomen en voor winning van landbouwgrond namen de steden Edam en Monnickendam het initiatief de Purmer droog te leggen. De drooglegging was in 1622 een feit. De Purmer was tot ca 1980 volledig agrarisch. Daarna is Purmerend gaan bouwen en is het Purmerbos aangelegd. Een reden voor de aanleg van dit bos was dat Purmerend 'een schromelijk tekort had aan recreatief groen van bovenstedelijk niveau'. Het werd daarnaast gebruikt als productiebos. 'Het bos en de golfbaan fungeren als een groene schil tussen het stedelijke gebied en het open polderlandschap'.²
- De Purmer maakt deel uit van het Ensemble Waterland op grond van de provinciale Leidraad Landschap en Cultuurhistorie 2018 (Leidraad). Dit ensemble bestaat uit een polderlandschap met waterrijke veenpolders en veenstromen en droogmakerijen. 'Het gebied heeft een rijke cultuurhistorie, waarbij de wordingsgeschiedenis vanuit een ligging aan de Zuiderzee een belangrijke rol speelt'³. In tegenstelling tot de waterrijke veenpolders met hun grillige verkavelingspatronen kent De Purmer een symmetrische opbouw, met de middenas in de lengterichting van de polder. Vanaf deze as zijn de ontginningsblokken zo regelmatig mogelijk uitgezet. Juist de afwisseling tussen de grillige veenpolders en de gestructureerde droogmakerijen, waarvan De Purmer de grootste is, maakt het ensemble zo bijzonder. Een belangrijk kernwaarde van dit ensemble is verder het zeer open landschap en de ruimtebeleving. 'De openheid is zeer kwetsbaar omdat elke ruimtelijke ingreep zichtbaar is in het vlakke land'⁴. Het landelijke deel van De Purmer is cruciaal voor de beleving van een doorlopende ruimte. Vanwege dit grote belang is nieuwe bebouwing in De Purmer de slechtst denkbare invulling van dit cultuurhistorische zo waardevolle gebied.
- De centrale Oosterweg is aangewezen als zogenaamde Stolpenstructuur. Stolpen zijn 'identiteitsdragers' van het Noord-Hollandse landschap en dienen beschermd te worden.

¹ Provinciale Omgevingsvisie NH2050, o.a. p. 32 en 36

² https://s3.eu-west-2.amazonaws.com/uploads-7e3kk3/61/cultuurhistorische_verkenning_droogmakerij_de_purmer.d6b887f6fb9e.pdf, p. 22-23

³ <https://leidraadlc.noord-holland.nl/ensembles/waterland/>, onder Context

⁴ <https://leidraadlc.noord-holland.nl/ensembles/waterland/>, onder Openheid en ruimtebeleving

- De vruchtbare grond van de landelijke Purmer is in agrarisch gebruik. Dit gebruik draagt bij aan het oer-Hollandse landschap. Agrarische bedrijven hebben deze grond hard nodig om te kunnen verduurzamen. De ontwikkelingen, die hierna worden toegelicht, staan haaks op het uitgangspunt de agrarische sector kansen te bieden.
- De oude kom van Edam is op 23 augustus 1977 aangewezen tot Rijks-beschermd stadsgezicht, mede op grond van de ligging van de stad in het omringende landschap. Ilpendam ligt idyllisch langs de Purmerringvaart en is begrensd als BPL. Vanuit de Purmerpolder is er een uniek uitzicht op het karakteristieke dorp Ilpendam.

Actuele bedreigingen

De Purmer ligt op het grondgebied van drie gemeenten. Deze gemeenten hebben voor deze droogmakerij de Strategische Gebiedsvisie opgesteld. Het ontwerp daarvan ligt tot 23 september 2023 ter inzage voor het indienen van zienswijzen⁵. Iedere gemeente heeft blijkens deze 'Visie' een eigen grootschalige ontwikkeling in het nog landelijke deel van De Purmer voorzien: gemeente Purmerend wil massaal woningen bouwen in de zuidelijke Purmer, gemeente Edam-Volendam wil in de noordelijke Purmer een bedrijventerrein aanleggen en een stadion bouwen, en gemeente Waterland wil in de zuidpunt een namaakkasteel, toeristenverblijven en woningen bouwen.

De gemeenten zitten elkaar niet dwars. Elk wat wils. De Strategische Gebiedsvisie heeft meer weg van een verzameling van gemeentelijke wensenlijstjes met een nietje erdoor dan van een doorwrochte visie. Op deze manier dreigt de Purmer precies de vergaarbak te worden, waarvoor de gemeenten in hun Visie zo waarschuwen. De gemeenten lijken de landelijke Purmer primair te beschouwen als een potentiële bouwlocatie, en pas daarna als een belangrijk agrarisch gebied en open polderlandschap. De realisatie van de projecten is niet alleen funest voor De Purmer, maar het is ook schadelijk voor de natuurwaarden in het nabijgelegen Natura2000-gebied en voor het omliggende Bijzonder Provinciaal Landschap Waterland

Nut en noodzaak

Nut en noodzaak van de drie grote bouwplannen die de gemeenten in de Purmer voorzien, ontbreken.

Er zijn grote twijfels of bedrijven uit Edam-Volendam naar een nieuw bedrijventerrein in de noordelijke Purmer willen verhuizen. Bovendien zijn de mogelijkheden van transformatie van bestaande bedrijventerreinen niet, althans onvoldoende onderzocht.

De noodzaak van woningbouw in het Purmerbos en in omringende weilanden is evenmin aangetoond. De Monitor plancapaciteit⁶ laat zien dat er meer dan voldoende binnenstedelijke locaties zijn in de gemeenten Purmerend en Waterland om in de woningbehoefte tot 2050⁷ te kunnen voorzien. De overige gemeenten in de regio hebben zelf ook voldoende plancapaciteit. Bovendien is huizenbouw in het Purmerbos en in het

⁵https://static1.squarespace.com/static/631efc7d2f2ed14cbe3ccd1b/t/646cb0a8c94e9a5c6cd4f725/1684844732524/P04408_Strategische+gebiedsvisie+de+Purmer_20230516_reduced.pdf

⁶<https://plancapaciteit.nl>

⁷ Provinciale bevolkingsprognose 2021-2050, figuur 5.5 p. 42: https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Ruimtelijke_inrichting/Demografie

landelijk gebied veel duurder dan binnenstedelijk bouwen.⁸ Niet uit te leggen is dat bomen in het Purmerbos moeten worden gekapt voor onnodige dure huizen, terwijl in Noord-Holland juist veel bomen moeten worden geplant. Met dit project wordt recreatief groen vernietigd, ondanks de groeiende behoefte daaraan. De aanslag op het Purmerbos zal moeten worden gecompenseerd met aanplant van bomen in weilanden. Dat impliceert vernietiging van landbouwgrond.

Ontwikkeling van een grootschalige toeristische attractie in de zuidelijke Purmer (een namaakkasteel en hotelbedden) met woningbouw versterkt niet de huidige kwaliteiten van de droogmakerij. Zo'n ontwikkeling brengt een bebouwingspuist en grote verkeersproblemen teweeg. Deze problemen worden versterkt door de hierboven genoemde huizenbouw in en rond het Purmerbos. Nieuwe infrastructuur zal moeten worden aangelegd.

Strak, agrarisch en open

De SBW en andere organisaties beschouwen het resterende deel van de Purmer als een cultuurhistorisch, agrarisch en landschappelijk waardevol gebied. Het landelijk deel van de Purmer heeft met haar strakke ontginningsblokken nog de cultuurhistorische waardevolle karakteristieken van een droogmakerij. Bovendien bestaat het uit heel goede landbouwgrond. Verkleining van het landbouwareaal is onzinnig in het kader van de verduurzaming van de landbouw.

Deze kwaliteiten moeten worden beschermd en versterkt overeenkomstig de provinciale visie over het Metropolitane Landschap, waarvan de Purmer deel uitmaakt⁹. Uitgaande van die ambitie en kwaliteiten kunnen er ontwikkelingen plaatsvinden.

Eerder verzoek tot begrenzing

De gemeente Waterland en de SBW hebben sinds 2015 herhaaldelijk verzocht De Purmer als BPL te begrenzen. Dit verzoek is echter door de provincie steeds afgewezen met als argument dat zij zich aan de algemene uitgangspunten voor begrenzing van gebieden tot BPL wil houden. De gebieden 'zijn bijvoorbeeld niet gelegen in een voormalig beschermingsregime, liggen daar ook niet bij in de buurt, of zijn niet van hoge of tot zeer hoge cultuurhistorische waarde.'¹⁰

Deze argumentatie van de provincie is niet overtuigend. Het klopt dat de Purmer niet planologisch was beschermd onder de Provinciale Ruimtelijke Verordening. Het is echter onjuist dat het niet in de buurt van een ander beschermd gebied ligt. De Purmer is juist omringd door BPL'n. Ook onjuist is dat het geen cultuurhistorische waarden heeft. Het heeft juist een rijke cultuurhistorie met stolpen als unieke identiteitsdragers. De Hofweg is een historische dijkweg, die de Nespolder afschermd. De Nespolder is nu onderdeel van de Purmer, maar nog duidelijk zichtbaar. Zoals in de Leidraad is toegelicht, is de wordingsgeschiedenis van het hele Ensemble Waterland is nog te lezen in het landschap. De hoge waarden van de Purmer worden eveneens benadrukt in de Cultuurhistorische verkenning droogmakerij De Purmer van 2019, die door de gemeente Purmerend is gemaakt. Daarin staat o.a.: 'De Purmer als geheel is een beschermenswaardig of in ieder

8

https://www.stichtingbehoudwaterland.nl/index.php?option=com_content&view=article&id=284:binnenstedelijk-bouwen-goedkoper&catid=49&Itemid=146

⁹ Provinciale Omgevingsvisie NH2050, o.a. p. 32 en 36

¹⁰ 338_68 Bijlage 1 Reactie op zienswijze op ontwerp-Omgevingsverordening NH2020, p. 4

geval herinneringswaardig landschap omdat het als een entiteit is vormgegeven. Functionaliteit en een ritmiek in maatvoering golden daarbij als uitgangspunt¹¹.

Conclusie

Het is de hoogste tijd de begrenzing van de Purmer als BPL te begrenzen gelet op de enorme verstedelijkingsdruk, het belang van grond voor verduurzaming van de landbouw en het cruciale belang van De Purmer voor de weidsheid van de omringende beschermde landschappen en het stadgezicht van Edam.

Daarom verzoeken wij u het landelijk deel van de Purmer te begrenzen als BPL Waterland.

Indien gewenst lichten wij het bovenstaande graag toe.

Met vriendelijke groet,
Stichting Behoud Waterland

Rineke Neppelenbroek

Mede namens Natuur en Milieu Federatie Noord-Holland, Boerderijenstichting Noord-Holland, Erfgoedvereniging Bond Heemschut, Vereniging Oud Edam, werkgroep Purmer Industrierij, IVN – afdeling Waterland en Wijkraad Breed Edam

¹¹ https://s3.eu-west-2.amazonaws.com/uploads-7e3kk3/61/cultuurhistorische_verkenning_droogmakerij_de_purmer.d6b887f6fb9e.pdf, p. 47